

rudaí-beo

Siúlóid na gcéadfaí faoin aer

Súil thapa ar an gceacht

Tosaigh istigh: iarr ar na páistí buille faoi thuairim a thabhairt faoi na fuaimeanna atá le cloisteáil amuigh, agus ainmnigh na súile, na cluasa, na lámha agus na sróna mar na ceithre chéadfa a thagann amach linn. Léirigh timthriall iomlán amháin breathnóireachta le duilleog agus gloine formhéadúcháin, ansin treoraigh siúlóid ghearr sa ghairdín le trí stad: féachaint, éisteacht agus boladh a fháil, agus ansin tadhall bog le barr méire. Ar ais istigh, tar éis do na páistí a lámha a ní, díríonn siad méar ar líníochtaí den tsúil, den chluas, den lámh agus den tsrón agus luann siad rud amháin a thug siad faoi deara. Críochnaigh tríd an méid a thug siad faoi deara a nascadh leis an gcaoi a dtugann daoine fásta aire do phlandaí.

Cuspóirí foghlama

- An radharc, an éisteacht, an tadhall agus an boladh a úsáid chun rud éigin a thabhairt faoi deara i ngairdín na scoile
- A insint don rang nó do pháirtí cad a thug céadfa amháin faoi deara amuigh faoin aer

Roimh an gcloigín – ullmhúchán

Siúil an bealach uair amháin agus marcáil trí stad ghearra (fál, féar, balla/bosca plandaí) laistigh de thailte na scoile. Ciseán ina bhfuil gloiní formhéadúcháin an ranga agus lámhainní (roghnach); duilleog amháin nó grianghraf lannaithe de dhuilleog don léiriú istigh. Rogha eile do lá fliuch: an doras, foscadh, nó tráidirí ón mbosca fuinneoige réidh in aice an dorais.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
gloine formhéadúcháin mhór thoirtiúil	1	péire	trealamh na scoile	déanann na páistí ciorcal féachana lena méar agus a n-ordóg chun gliúcaíocht tríd
lámhainní de mhéid páistí	1	dalta	seomra ranga	ní úsáideann na páistí ach barr méire amháin gan lámhainn ar dhromchlaí sábháilte a sheiceáil an múinteoir, agus níonn siad a lámha díreach ina dhiaidh sin
duilleog úr nó grianghraf lannaithe de dhuilleog	1	rang	amuigh faoin aer/ an dúlra	úsáid an radharc ar an gclós trí fhuinneog an tseomra ranga, nó duilleog atá cheana féin i dtráidire dúlra an ranga
ciseán nó tráidire do na gloiní formhéadúcháin agus na lámhainní	1	rang	seomra ranga	clúdach bosca cairtchláir
mionchlár bán nó ceap in aice an dorais, le marcóir	1	rang	seomra ranga	tarraing súil, cluas, lámh agus srón ar chlár an tseomra ranga nó ar an gclár bán idirghníomhach má tá an ciorcal ar siúl istigh

Pointe sábháilteachta

Gan aon rud a bhlaiseadh ná a phiocadh; fanacht le chéile ar an aon bhealach amháin; neantóga, dealga, bruscar agus salachar madraí a sheachaint; na lámha a ní chomh luath agus a fhilltear isteach.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Seas in aice an dorais nó na fuinneoige. Coinnigh an trealamh sa chiseán. Glac le dhá nó trí bhuille faoi thuairim faoi fhuaimneanna, le gáire — níl aon cheann acu mícheart. Meabhraigh go cneasta: tagann ceithre chéadfa amach linn; fanann an blaiseadh istigh.
- **Féach agus Déan Iontas:** Dírig méar ar na súile, na cluasa, na lámha agus an tsrón agus tú ag ainmniú féachaint, éisteacht, tadhall agus boladh. Léirigh timthriall amháin beo leis an duilleog agus an ghloine formhéadúcháin: N'fheadar... Sílim... Féachaim... Thug mé faoi deara.... Cuir do bhos le do chluas agus ainmnigh fuaime fhíor amháin sa seomra nó sa chlós. Abair os ard: gan aon rud a chur gar don bhéal; fanacht leis an rang.
- **Ár Siúlóid na gCéadfaí:** Treoraigh líne ghearr; comhair na páistí ag gach stad. Stad 1: gloidí formhéadúcháin amach, féachaint amháin — cuir i bhfocail an rud a dhíríonn na páistí méar air. Stad 2: bosa le cluasa, reoigh agus éist, ansin bolú beag cúramach den aer sábháilte gar don chréafóg nó don fhéar — gan aon rud a phiocadh. Stad 3: barr méire amháin go bog ar dhromchlaí sábháilte a sheiceáil tú; na lámha a choinneáil ó na haghaidheanna go dtí go nitear iad. Lámhainní amháin má tá an talamh salach nó má tá neantóga in aice láimhe. Na nóiméid dheireanacha: bailigh le chéile, siúil ar ais, an mata ag an doras réidh don ní lámh.
- **Cad a Thugamar Faoi Deara:** Ciorcal tar éis na lámha a ní. Tarraing súil, cluas, lámh agus srón ar an gclár nó ar an gceap is gaire. Díríonn an páiste méar ar dtús, ansin luann sé an rud a thug sé faoi deara le tosaithe abairte: Chonaic mé... Chuala mé... Mhottaigh mé... Fuair mé boladh.... Insíonn páistí cúthaile do pháirtí i gcogair ar dtús. Breac síos focal amháin nó pictiúirín beag faoi gach líníocht.
- **Ciall a Bhaint As:** Cloígh go nithiúil le torthaí an lae inniu. Má mhottaigh duine créafóg thais, déan nasc: mothaíonn daoine fásta an chréafóg chun a fháil amach an bhfuil uisce de dhíth ar na plandaí. Déan nasc idir cuma na duilleoige nó an bhlátha agus seiceáil ar shláinte na bplandaí; déan nasc idir bolaithe agus bláthanna agus luibheanna a thabhairt faoi deara. Críochnaigh le lámha in airde: cén chéadfa ba mhó a chabhraigh?

Cad ba cheart a fheiceáil

Ainmníonn formhór na naíonán rud soiléir amháin a thug siad faoi deara amuigh — fuaime éin, féar fliuch, bláth buí, boladh na créafóige — agus is féidir leo méar a dhíriú ar líníocht na céadfa a fhreagraíonn dó. Is rath é rud maith amháin a thabhairt faoi deara; is bónas é an dara céadfa. Má deir páiste gur bhlaís sé an t-aer, athdhírigh go cneasta é: amuigh faoin aer, coinnimid an blaiseadh d'am bia.

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- **Bhlais mé an t-aer / Is féidir liom blas an ghairdín a fháil.** — Dírig méar ar ais ar na ceithre líníocht agus athluaigh: féachaint, éisteacht, tadhall agus boladh amháin amuigh faoin aer; fanann an blaiseadh d'am bia. Iarr orthu an chéadfa a d'úsáid siad i ndáiríre a roghnú.
- **Níl na céadfaí ann ach do chluichí spraoi istigh.** — Tóg fíorrud a thug páiste amháin faoi deara (féar tais, cuma duilleoige) agus cuir an duine fásta lena thaobh: úsáideann garraíodóirí a súile, a lámha agus a sróna mar fhíoruirlisí chun aire a thabhairt do phlandaí.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Glac le rud amháin a thaispeántar le méar nó a insítear do pháirtí i gcogar; tabhair leid le rogha: na súile nó na cluasa? • Is féidir le páistí a mbíonn an torann deacair dóibh tosú le féachaint agus tadhall amháin.	• Insíonn cainteoirí muiníneacha an dara rud a thug siad faoi deara duit i gcogar tar éis dóibh an chéad cheann a roinnt. • Athraigh a bhfocal ina abairt ghearr Chonaic mé.../Chuala mé.../Mhothaigh mé.../Fuair mé boladh... do liosta an ranga.	• Fiafraigh cén chéadfa ba mhó a chabhraigh agus cén fáth, ach fós gan ach an méid a fuarthas amach sa ghairdín inniu a úsáid. • Spreag iad le sonrú ar inis dhá chéadfa rudaí difriúla dóibh faoin stad céanna.

Nasc traschuraclaim

Teanga ó bhéal: cothaíonn na tosaithe abairte Chonaic mé... Chuala mé... Mhothaigh mé... Fuair mé boladh... ciorcal cainte Aistear/Béarla.

